

individual's interactions with his/her social environment as a holistic system of "a personality – society". According to N.I. Sardzhveladze's views, the structural units in the "personality – society" system are an individual's social status, self-attitude and attitudes towards the outside world; and his/her active attitudes are an expression of his/her dynamic tendencies. The article determines the following components in the structure of personal attitudes as an "attitude mode (a person's self-attitude and his/her interactions with the world)": cognitive, emotional, active (behavioural) attitudes. A special structure of personal attitudes - self-attitude, its structure, contents, functions, time dimension are considered. The article highlights the concept of "dispositional core of a personality", proposed by N.I. Sardzhveladze and understood by him as mutual relations of structural units (social status, attitudes, self-attitude) and dynamic tendencies, characterized by such parameters as their modality and an activity source and mode.

Keywords: attitude, attitude system, personality, self-attitude agent, types of attitudes.

Отримано 09.10.2019

УДК: 159.922+37.018.3

*Якимчук Борис Андрійович,
Лівандовська Інна Антонівна*

АФІЛІАЦІЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ МОТИВ ПРОЦЕСУ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В УМОВАХ ДИТЯЧОГО БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ

Якимчук Б. А., Лівандовська І. А. Афіліація як психологічний мотив процесу гендерної ідентифікації в умовах дитячого будинку сімейного типу. У статті розглядаються психологічні чинники та *сутність афіліації* як домінуючого мотиву *набуття гендерної ідентичності сиріт* в умовах дитячого будинку сімейного типу. Детально розглядається сутність поняття афіліації та її значення у засвоєнні соціального досвіду, та процесу гендерної ідентифікації у специфічних умовах виховного середовища. Проведено аналіз особливості процесу гендерної ідентифікації та рівнем афіліації в процесі життєдіяльності сиріт, та фактори, які впливають на *якісні характеристики виникнення чи відсутності задоволення потреб в афіліації сиріт*, які перебувають в дитячих будинках сімейного типу.

Ключові слова: афіліація, депривація, гендерна ідентифікація, сирітство, дитячий будинок сімейного типу, гендерна ідентичність.

Якимчук Б. А., Ливандовская И. А. Афилиация как психологический мотив процесса гендерной идентификации сирот в условиях детского дома семейного типа. В статье рассматриваются психологические факторы и ценность процесса аффилиации как доминирующего мотива обретения гендерной идентичности сирот в условиях детского дома семейного типа. Подробно рассматривается сущность понятия аффилиации и их значение в усвоении социального опыта и процесса гендерной идентификации в специфических условиях воспитательной среды. Проведен анализ особенностей процесса гендерной идентификации и уровнем аффилиации в процессе жизнедеятельности сирот, и факторы, которые воздействуют на качественные характеристики возникновения или отсутствия удовлетворения потребностей в аффилиации сирот, находящихся в детских домах семейного типа.

Ключевые слова: аффилиация, депривация, гендерная идентификация, сиротство, детский дом семейного типа, гендерная идентичность.

Вступ. Дитина, з'являючись на світ, не має ніяких навичок для забезпечення власного існування. Задля цього вона зазвичай активно контактує з оточуючими для досягнення тих чи інших цілей, перейняття знань, вмінь, навичок та засвоєння життєвого, соціального досвіду. Така активна готовність до взаємодії стає з'єднувальною ланкою між дитиною та оточуючим світом, а також дає можливість в подальшому ідентифікувати себе, соціалізуватись і реалізовувати себе як особистість у сучасному суспільстві. В нашій публікації ми зосереджуємо увагу на сутності процесу та значенні реалізації потреби в афіліації для сиріт, що перебувають у дитячому будинку сімейного типу, в контексті становлення гендерної ідентичності.

Вихідні передумови. Головна умова особистісного становлення - це взаємодія з навколишнім світом, вона і є основною умовою соціального і психологічного благополуччя особистості в суспільстві (Е. Еріксон, К. Хорні, В. Зінченко, Т. Скрипкіна, П. Шихірев та інші). У психологічній літературі термін афіліація походить від англ. affiliation (приєднувати, приєднуватися) і означає емоційний зв'язок людини з іншими людьми, що характеризується взаємним прийняттям і розташуванням; в ряді випадків термін вживається для позначення потреби у прийнятті, прагнення до взаємозв'язку. Питання афіліації в психології досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці (Л. С. Виготський, Б. Г. Ананьєв, О. М. Леонт'єв, Н. С. Каган, І. С. Кон, Г. Меррей, А. Д. Урсул, Г. С. Андрєєва, М. І. Лісіна, Б. Анрі, Ф. Бекон, Й. Азендорпф, Г. Еббінгауз, Дж. Дьюї, Х. Хеккаузен, А. Мехраб'ян, Г. Мюррей, та інші).

Психологічний словник трактує даний термін як прагнення людини бути в спільноті з іншими людьми. Таким чином у сучасній вітчизняній термінології поняття «афіліація», а також «потреба в афіліації», «прагнення до афіліації» нерідко означають одне і те ж, що демонструє недостатню точність та сутність даного терміну [6].

Формулювання цілей і постановка завдань статті. Визначаючи актуальність та недостатню розробленість проблеми, нами визначено **завдання** проаналізувати походження та основні дефініції терміну «афіліація» та визначити роль та специфіку афіліації як домінуючого мотиву в процесі гендерної ідентифікації сиріт, які виховується в дитячому будинку сімейного типу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вперше термін афіліація був введений в психологію відомим американським психологом Генрі Мюрреєм, який вважав основною для людини потребою в афіліації.

В романо-германських мовах слово "афіліація" етимологічно відноситься до латинських коренів ad-як + fillis-син, тобто буквально означає прийняття як сина, усиновлення.

Немовля з моменту народження вже взаємодіє з навколишнім середовищем, суспільством. Спочатку виникає спілкування з близьким колом людей, який поступово формує ставлення дитини до себе [2].

В процесі онтогенезу коло спілкування розширюється і вже на основі визнання іншими людьми формуються якісні характеристики самосвідомості й самооцінки. У психологічних науках даним терміном позначається явище,

коли будучи соціальною за своєю природою істотою («громадським тварином» по Аристотелю), будь-який індивід спочатку потребує того, щоб бути визнаним та прийнятим оточуючими, увійти в їх громаду, здобути їх прихильність, підтримку.

Основними чинниками афіліації визначено:

- 1) необхідність порівняти себе з іншими, позбавитись невпевненості;
- 2) необхідність отримати позитивну стимуляцію завдяки цікавому живому спілкуванню;
- 3) потреба в отриманні схвалення, уваги;
- 4) потреба в емоційній підтримці.

Вивчаючи мотиви афіліації, вчені прийшли до висновку, що тут відіграють роль три основних мотиви: соціальне порівняння, редукція тривоги і пошуку інформації.

Американські дослідники, які протягом декількох років опитували тисячі людей, прийшли до висновку, що близькі позитивні взаємини покращують здоров'я та соціальний успіх. Особливо активно вивчалась афіліація як реакція на загрозу. Сутність цієї ситуації полягає в тому, що оточуючі, не в останню чергу сім'я, близькі люди, можуть виступати джерелом фрустрації і стресу для індивідів будь-якого віку. Психологічні дослідження, здавалося б, готові підтвердити цей сумний висновок. Коли Петер Варр і Рой Пейн опитували репрезентативну вибірку дорослих англійців, що саме принесло їм вчора найбільше емоційне напруження, слово "сім'я" було найчастішою відповіддю. Тому потреба в афіліації не завжди реалізується в позитивному контексті прийняття та підтримки, а ще й в негативному прояві.

Незважаючи на те, що потреба в схваленні притаманна людині апіорі, способи її вираження по-різному демонструється в залежності від специфіки прийняття та взаємодії з батьками й однолітками в дитинстві, і залежать від стилю виховання, соціальних установок. Набутий протягом життя досвід взаємодії з іншими людьми веде до узагальнених очікувань процесу афіліації, визначаючи в них джерело або заохочення, або покарання. Наявність тісних, довірчих особистісних взаємин не лише викликає ситуацію прийняття, душевне задоволення, але і в цілому підвищує життєздатність індивідів і груп. Як писав Френсіс Бекон: «Вона подвоює радість, а горе зменшує вдвічі».

Ідентичність особистості, що формується в процесі ідентифікації, зокрема, гендерної передбачає здатність особистості до самоорганізації на суб'єкт суб'єктному рівні, з внутрішніми особистісними смислами, засвоєнням особистістю соціокультурних гендерно-обумовлених орієнтирів, які мають місце в конкретно означеному суспільстві. Гендерна ідентичність особистості -це не лише самоопис, а й сукупність її характеристик, тобто орієнтує на соціальну інтеграцію з груповими ідеалами і стандартами того соціуму, в якому вона перебуває, і формує соціальну ситуацію процесу ідентифікації.

Поняття «соціальна ситуація розвитку» введене вітчизняним психологом Л. С. Виготським визначає саме «специфічне для кожного віку ставлення між дитиною і соціальним середовищем».

Розбудова системи сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є одним із пріоритетних напрямів соціальної політики сучасної України, адже щороку без батьківського піклування залишаються близько 8 тис. дітей в силу різних обставин. Тому пошук ефективних стратегій реалізації афіліативних потреб, в процесі яких буде відбуватись ефективна соціалізація та ідентифікація, зокрема гендерна, є важливим напрямком в роботі академічної та прикладної психології.

Прагнення до афіліації проявляється в реалізації наступних потреб:

- потреба, необхідність в періодичних розмовах;
- налагодження взаємин, контактів;
- бажання поділитися своїми переживаннями, проблемами.

Формування особистості дитини, яке відбувається в ситуації соціальної та психічної депривації, негативно впливає на розвиток емоційно-особистісної сфери, спілкування, самоприйняття і самооцінки дитини. Як наслідок, у дітей деформується ряд базових установок, зумовлених повноцінною соціалізацією, до якої долучають і категорію соціально-довірливих відносин з оточуючим світом [3].

Необхідність створення спеціально організованого середовища виникає там, де соціалізація не була успішною, і замість соціально й культурно прийнятних цінностей і форм поведінки індивідом були засвоєні асоціальні, що віддзеркалювалися на соціальному середовищі, чи взагалі були відсутні. Безумовно, це викликає негативну оцінку зі сторони соціуму і не дозволяє сироті ефективно адаптуватися до повноцінного життя. Тоді головне завдання соціалізації в умовах дитячого будинку сімейного типу – виховання та підготовка вихованці до самостійного забезпечення здатності особистості в майбутньому до життя в суспільстві.

Що стосується дітей-сиріт, порушення процесів саморегуляції, домінування пасивності в різних видах діяльності, недостатню здатність до співчуття, імпульсивність у поведінці, знижену (порівняно з однолітками, що зростають у сім'ї) емоційну регуляцію, емоційно-перцептивну взаємодію. Соціальна дезадаптованість, поведінкові відхилення пояснюються інтелектуальними дисфункціями, які є наслідком тривалої депривації, пережитої в ранньому віці. Перебіг особистісного розвитку відбувається в таких випадках у вигляді збідненого життєвого тону, мало структурованого й неадекватного адаптування до конвенційних норм моралі цивілізованого соціуму [3].

Основними рушійними силами тут мають виступати бажання компенсувати почуття недостатності та соціальний інтерес – прагнення співпрацювати з іншими людьми, для досягнення загальних цілей, але остаточно ця здатність формується у ході виховання, а в депривованому середовищі має деструктивні специфічні тенденції. Задовольнити потреби в афіліації, в іншому випадку бажання до взаємодії та активного спілкування буде знижено.

Слід зазначити, що формування потреби афіліації сиріт в контексті функціонування розвивального середовища в умовах дитячого будинку сімейного типу у вітчизняних дослідженнях донедавна залишалась поза увагою.

Наразі визначено основні соціально-психологічні деструкції у функціонуванні дитячих будинків сімейного типу, що унеможливають повноцінну реалізацію потреб афіліації.

Дитячий будинок сімейного типу - психологічно перевантажена форма сімейного влаштування з точки зору чисельності прийнятих на виховання. Дитина, яка пережила розлуку з рідними, має обтяжений анамнез життя в неблагополучній сім'ї, потребує життєво необхідну особисту увагу нових дорослих, які претендують на роль базових батьків-вихователів. В таких умовах надати таку увагу дорослих (а не старших дітей, «які їх замінюють») – без титаничних зусиль неможливо. Не дивно, що сироти жорстоко страждають, коли змушені порвати раніше установлені особистісно-інтимні соціальні відносини.

Особливо неприйнятною ситуація виникає тоді, коли разом із сиротами-вихованцями виховуються й рідні діти батьків-вихователів, в результаті чого, частіше всього вибудовується дискримінаційна по відношенню до сиріт ієрархія задоволення потреби у спілкуванні, увазі, підтримці.

Багаторічні спостереження показують, що часом осиротілих дітей з багатодітної сім'ї, як не парадоксально, краще б розділити, передавши на виховання в різні сім'ї із зобов'язанням підтримувати контакти між братиками-сестричками. Старшим дітям, які звалили на себе, поки мама зі співмешканцем вживала, непосильну і недитячу ношу замінити молодшим батьків, теж треба побути дітьми, повернути чи компенсувати втрачене дитинство.

Молодшим треба вийти з-під дисфункціональної опіки старших, щоб зуміти налагодити свої відносини з іншими оточуючими, адже і за межами сім'ї є життя й інші соціальні ролі.

Штучно створена багатодітність за рахунок виховання під одним дахом дітей з різних родин, з різними потребами, різним віком, нерідко суперечать один одному і визначаються як травмуючий психологічний фактор.

На кожному віковому етапі формування особистості дитини-сироти відбувається становлення тих чи інших якостей психіки, характерних саме цьому періоду. Відсутність спілкування з біологічною матір'ю; деформація родинних зв'язків; дефіцит любові, ласки, уваги; замкнутість кола спілкування; регламентація проведення часу з дитиною; несформоване «Я»; підвищене почуття тривоги, відчуття ворожості соціуму; закомплексованість; відсутність диференційованого підходу з боку батьків-вихователів чи формальне спілкування вихованця з батьками, або одним із них, що спотворює якість афіліації.

Для підлітка провідною діяльністю є спілкування з однолітками, тому для нього дуже важливе схвалення оточуючих. Він хоче подобатися, тому намагається домагатися успіхів у будь-якій діяльності, бере участь у всіляких, в тому числі і шкільних, заходах, паралельно розвиваючи навички спілкування. Підліток починає активно освоювати норми і правила, цілі і способи взаємодії, спілкування і поведінки в суспільстві, тому відмінною рисою даного вікового періоду є конформність - схильність дитини до засвоєння певних групових норм, звичок та цінностей, наслідуваність як спроба ідентифікації. Також підліток прагне реалізувати свою особистість, визначити свої можли-

вості і виробити вміння, навички спілкування. Так процес афіліації з однолітками стає діяльністю, в якій відбувається практичне освоєння моральних норм і цінностей. У ній формується самосвідомість як основне новоутворення психіки. Для нас більш важливо інше - відносини підлітка з ровесниками відрізняє довірчий характер, взаємозацікавленість. Вони високо цінують рівність, справедливість, відданість і чесність. Прагнення до побудови таких відносин передає суть поняття «потреба в афіліації».

Блокування цієї потреби в умовах соціального сирітства, або не реалізованої потреби в афіліації, перебуваючи в родині, викликає почуття самотності, відчуженості, породжує глибоку особистісну та соціальну фрустрацію в подальшому соціальному житті.

Найважливіша роль в підлітковий період в умовах дитячого будинку сімейного типу відводиться батькам-вихователям. Вкрай важливо підвищити рівень психологічної та педагогічної компетентності задля успішного створення умов задоволення процесу афіліації та супроводу дітей з особливими соціальними потребами. Необхідно максимально чуйно ставиться до власної дитини. Одночасно з цим потрібно послабити тотальний контроль, збільшити довіру, відповідальність за власні дії перед сім'єю та суспільством і надати своєму вихованцю трохи більше свободи. Неодмінна умова для успішної взаємодії поведінки будь-якого з батьків – це послідовність і терпіння. У цей складний період вкрай важливо приймати свою дитину такою, якою вона є, з усіма її недоліками. Потрібно розуміти: підліток потребує підтримки, а не критики і засудження. Важливо навчити підлітка правильно висловлювати свої почуття й емоції не тільки загальновідомою системою значень, але і деяких особистісних смислів. Одне і те ж слово, обставина може мати абсолютно різний сенс. Також необхідно сформулювати вміння поставити себе на місце співрозмовника, тобто ідентифікуватися з ним. Адже невміння і небажання підлітка проникати в систему особистісних смислів свого оточення може перешкодити завести близького за інтересами, духу, характеру [1].

Необхідно відзначити на якій основі, за твердженням Г. Мюррея, можна дізнатися про існування потреби в афіліації:

- 1) результат поведінки,
- 2) спосіб здійснення поведінки,
- 3) реакції на певний вид стимульних об'єктів,
- 4) вираженні емоції або почуття,
- 5) виразу задоволення або незадоволення при досягненні бажаного [5].

Дослідниками виокремлено сукупні ознаки кризи ідентичності в підлітковому періоді: нереалістичне або не критичне ставлення до власної поведінки, несприятлива оцінка шкільної ситуації аж до неприязні, тривога, нудьга, незадоволення потреби в спілкуванні, і як компенсація – соціальні мережі, інтернет ігри, незадоволеність життєвою ситуацією та ситуацією в ДБСТ.

Р. Мюррей склав орієнтовний список з двадцяти потреб і представив їх у роботі «Explorations in personality», де вказав супутні потребам емоції і дав приклади. З усього переліку нас цікавить конкретно потреба в афіліації - «ті-

сно контактувати і взаємодіяти з близькими (або тими, хто схожий на самого суб'єкта або любить його).

Відчуття задоволення від спілкування Х. Хекхаузен розуміє як потребу певного рівня соціальних взаємодій, що мають повсякденний і в той же час фундаментальний характер, суть яких є спілкування з різним ступенем знайомства, і підтримка таких відносин, які будуть задовольняти обидві сторони. Досягнення цього залежить і від ініціатора спілкування, і від його партнера.

І в зв'язку з цим, на думку Х. Хекхаузена, людина, що прагне до афіліації зобов'язана спочатку зробити кілька кроків:

1) показати своє бажання вступити в контакт;

2) запропонувати партнеру по афіліації взаємні відносини, де людина виступає не лише як хтось, хто задовольняє свої потреби, але і стає тим, хто в змозі задовольнити потреби партнера;

3) однією з умов успішної афіліації є схожість переживань партнерів, для яких зв'язок приносить задоволення, і які не будуть знецінювати іншого.

Шукаючи задоволення даної потреби людина може переслідувати таку мету як залучення уваги, підпорядкування її собі, отримання або надання допомоги, тобто задоволення інших своїх потреб в односторонньому порядку, не прагнучи дати віддачу партнеру [4].

Результати наукових досліджень презентують наступні ознаки процесу гендерної ідентифікації серед вихованців дитячих будинків сімейного типу

Якщо домінують очікування прийняття, то сирота буде прагнути встановлювати контакти з ровесниками та дорослими людьми, шукати в них товаришів, порадників, буде схильний довіряти їм і високо їх цінувати. Якщо ж домінують протилежні очікування, то депривований підліток скоріш за все стане уникати будь-яких контактів, ставитися до оточуючих з підозрою і низько їх оцінювати. Підліток-сирота, досвід якого носить змішаний характер і у якого, в силу цього, високі очікування як прийняття, так і відсторонення від можливості взаємодії, буде знаходитися в сфері міжособистісних відносин в стані практично постійного внутрішнього конфлікту та дисбалансу в соціальних контактах. А вихованець, у якого обидва види очікувань низькі, буде проявляти в ситуаціях міжособистісного спілкування байдужість і незацікавленість в реалізації потреби афіліації, замкнутість.

Для гармонійного психічного розвитку підлітку необхідно спілкування з ровесниками, яке є основним видом його діяльності в даному віці. У цей період діти, як ніколи, потребують близьких друзів, з якими можна розділити свої інтереси, поділитися найпотаємнішим і виплеснути емоції, розповісти все те, що підліток вважає неможливим довірити батькам, з-під чийої опіки він прагне вирватися. По мірі дорослішання контакт з друзями стає все більш тісним, при цьому дівчата-підлітки емоційно ближче один одному, ніж хлопці. Підліток рівняється на однолітків, і для цього є ряд життєво важливих причин. По-перше, підлітку вкрай необхідно затвердити свої можливості, задовольнити почуття власної гідності. По-друге, рівняючись на більш «дорос-

лого» друга – об'єкта ідентифікації, дитина прагне набути дорослі якості та засвоїти правила поведінки.

По-третє, підліток потребує друзів, бажаючи отримати визнання в сімейному, шкільному та інших значимих для нього колективах.

Необхідно акцентувати на вразливості власного сприйняття та демонстрації себе оточуючим.

Здебільшого для хлопців найбільш вразливим місцем є фізична форма і соціальний стан, а дівчата більше переймаються з приводу зовнішності, а також соціального стану. Ситуації, що характеризують інтелектуальну спроможність важливі для обох статей.

Висновки і подальші перспективи досліджень. Теоретичний аналіз довів, що становлення гендерної ідентифікації особливо інтенсивно відбувається у підлітковому віці в процесі взаємодії із соціальним оточенням, в результаті входження людини в певну соціокультурну систему міжособистісних відносин. Особливу роль у її становленні відіграє наслідування взірців дорослих чоловіків і жінок, уподібнення значущому іншому дорослому чи ровеснику, запозичення важливих його поведінкових характеристик, що обумовлюється характером стосунків, формами взаємодії підлітка з батьками-вихователями, дорослими, однолітками. Все це обумовлює важливість дослідження процесу афіліації як базового мотиваційного фактору засвоєння соціальних норм та ефективної адаптації в соціумі для сиріт, що перебувають в дитячих будинках сімейного типу. І нереалізація потреби афіліації тягне за собою наслідки, які стають проблемами міжособистісних відносин. Основними мотиваційними факторами для вихованців мають виступати бажання компенсувати почуття соціальної меншовартості та соціальний інтерес. Він реалізовується через прагнення співпрацювати з іншими людьми для досягнення загальної мети, але в депривованому середовищі афіліація може мати деструктивні специфічні тенденції, які ми визначили у даній статті.

Таким чином, на підставі отриманих результатів ми прийшли до висновку, що в підлітковому віці потреба в афіліації не стабільна. При задоволенні потреби афіліації відбувається розвиток і зміцнення впевненості в собі, починається бурхливий розвиток рефлексії, аналізу своєї поведінки, пошук подібності і відмінності з іншими, що в свою чергу стимулює процес становлення ідентичності та особистісної значимості, при незадоволенні процесу афіліації, ситуація розвитку має протилежну особистісній динаміку. Ще І. С. Кон вважав, що підлітки зі зниженою афіліацією особливо вразливі і чутливі до всього. Вони дуже болісно відповідають на оцінку із зауваженнями, регіт, осуд. Їх турбує погана думка про них, коли знаходяться в групі однолітків. Підлітки дуже болісно ставляться до того, коли виявляють в собі будь-яку суб'єктивну чи об'єктивну ваду чи недолік. Дослідження дали можливість констатувати, що підліткова афіліація сиріт має нестійкий характер, особливо при наявності моральної чи фізичної депривації, коли потреба в афіліації відсутня або не задовольняється належним чином. І в

будь-якому випадку це залишається проблемою, що вимагає вирішення та спонукає до подальших розвідок в академічній та прикладній психології з метою пошуку «компенсуючих» та «адаптуючих» соціально-психологічних механізмів та стимулів для ефективної соціально-психологічної адаптації сиріт в сучасному соціумі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Агнаева А. Ю., Любимова О. М.* Особенности межличностных отношений у лиц с высоким и низким уровнем переживания одиночества в контексте доминирования потребности в аффилиации. *Научно-практический журнал «Современные научные исследования и инновации»*. – 2014. – Т. 6.
2. *Дементий Л. И., Коротева Е. М.* Личностные типы и социально-психологические детерминанты одиночества в подростковом возрасте . *Омский научный вестник*. – 2010. – №. 4 (89).
3. *Марусинець М. М. Смук О. Т.* Феномен «втрати довіри до світу» у дітей, вихованців інституційних закладів опіки . *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том XIV: Методологія і теорія психології*. – Випуск 1. Київ– Ніжин. Видавець «ПП Лисенко М.М.». 2018. – С.2019- 222.
4. *Хекхаузен Х.* Мотивация и деятельность: В 2 т. М.: Педагогика, 1986. Т.1.
5. *Murray, H. A.* Explorations in Personality. New York: Oxford University Press, 1938.
6. <http://psychologi.net.ru /distionaries/psi.html?word=86>.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. *Agnaeva A. Ju., Ljubimova O. M.* Osobennosti mezhlchnostnyh otnoshenij u lic s vysokim i nizkim уровнем perezhivaniya odinochestva v kontekste dominirovaniya potrebnosti v affiliacii. *Nauchno-prakticheskij zhurnal «Sovremennye nauchnye issledovaniya i innovacii»*. – 2014. – Т. 6.
2. *Dementij L. I., Koroteeva E. M.* Lichnostnye tipy i social'no-psihologicheskie determinanty odinochestva v podrostkovom vozraste . *Omskij nauchnyj vestnik*. – 2010. – №. 4 (89).
3. *Marusynets M.M. Smuk O.T.* Fenomen «vtraty doviry do svitu» u ditei, vykhovantsiv instytutsiinykh zakladiv opiky . *Aktualni problemy psykholohii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuca NAPN Ukrainy. Tom XIV: Metodolohiia i teoriia psykholohii*. – Vypusk 1. Kyiv– Nizhyn. Vydavets «PP Lysenko M.M.». 2018. – S.2019- 222.
4. *Khekkhauzen X.* Motyvatsiya y deiatelnost:V 2t. M.: Pedahohyka, 1986. T.1.
5. *Murray, H. A.* Explorations in Personality. New York: Oxford University Press, 1938.
6. <http://psychologi.net.ru /distionaries/psi.html?word=86>.

Yakimchuk B. A., Livandovska I. A. Affiliation as a psychological motive for the process of gender identification in a family-type orphanage. The article presents a theoretical analysis of modern approaches to the concept of "affiliation". The essence of the concept of affiliation, the essence of the process, motives, and other values in assimilation of social experience, and the process of gender identification in specific conditions of educational environment are considered in detail. The authors highlight the psychological factors and the essence of affiliation as the dominant motive for acquiring gender identity for orphans in a family-type orphanage. The results of the study of the features of the process of gender identification and the level of affiliation in the life of orphans are presented, as well as the factors that influence the qualitative characteristics of the emergence or lack of satisfaction of needs for orphan affiliation in orphanages. Emphasis is placed on the specifics of adolescent affiliation in the presence of moral or physical deprivation. The analysis of the negative factors in the functioning of a family-type orphanage that makes it impossible to affiliate, and as a

consequence, influence the process of gender identification of orphans. The perspective vectors of scientific and practical explorations of raising the level of pedagogical and psychological competence of caregivers with the purpose of organizing for orphans an effective environment with special social needs in conditions of a family-type orphanage are outlined.

Keywords: affiliation, deprivation, gender identification, orphanage, family-type orphanage, gender identity.

Отримано 21.11.2019